

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ
N U T A R I M A S

1999 m. rugsėjo 6 d. Nr. 970
Vilnius

**DĖL NACIONALINĖS NARKOTIKŲ KONTROLĖS IR NARKOMANIJOS PREVENCIJOS
1999-2003 METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO**

Įgyvendindama Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu “Dėl Lietuvos sveikatos programos patvirtinimo” (Žin., 1998, Nr. [64-1842](#)) patvirtintą Lietuvos sveikatos programą bei Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 23 d. nutarimą Nr. 91 “Dėl narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 1998-2000 metų priemonių ir Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos programos” (Žin., 1998, Nr. [10-252](#)), Lietuvos Respublikos Vyriausybė n u t a r i a :

1. Patvirtinti Nacionalinę narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 1999-2003 metų programą (pridedama).

2. Pritarti tam, kad ministerijos ir kitos institucijos, atsakingos už 1 punkte nurodytos programos vykdymą, kasmet rengdamos biudžeto projektą, numatytų, kiek lėšų reikia šiai programai finansuoti.

3. Pavesti Vyriausybinei narkotikų kontrolės komisijai, patvirtintai Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. vasario 28 d. nutarimu Nr. 282 “Dėl Vyriausybines narkotikų kontrolės komisijos ir jos nuostatų patvirtinimo” (Žin., 1995, Nr. [20-461](#); 1999, Nr. [42-1336](#)), koordinuoti 1 punkte nurodytos programos vykdymą ir teikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei pasiūlymus dėl jos tobulinimo.

4. Pripažinti netekusiu galios Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998 m. sausio 23 d. nutarimo Nr. 91 “Dėl narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 1998-2000 metų priemonių ir Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos programos” (Žin., 1998, Nr. [10-252](#)) 1 punktą.

Ministras Pirmininkas

Rolandas Paksas

Socialinės apsaugos ir darbo ministrė

Irena Degutienė

PATVIRTINTA
Lietuvos Respublikos Vyriausybės
1999 m. rugsėjo 6 d. nutarimu Nr. 970

**NACIONALINĖ NARKOTIKŲ KONTROLĖS IR NARKOMANIJOS PREVENCIJOS 1999–
2003 METŲ PROGRAMA**

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Ši programa atitinka 1998 metais patvirtintą Lietuvos sveikatos programą, Baltijos Asamblėjos 1997 metų rezoliuciją dėl kovos su narkotikais ir parengta vadovaujantis Jungtinių Tautų narkotikų kontrolės programos rekomendacijomis, atsižvelgiant į suinteresuotų valstybinių institucijų bei visuomeninių organizacijų pasiūlymus.

2. Svarbiausias šios programos tikslas – atsižvelgiant į narkomanijos problemos aktualumą Lietuvoje, numatyti valstybės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos politikos uždavinius ir jų sprendimo būdus. Tam būtina:

2.1. vykdyti aiškią ir plačiai integruotą valstybės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos politiką, suderintą su šiuos klausimus reglamentuojančiomis Jungtinių Tautų

konvencijomis, Europos Tarybos rekomendacijomis bei Europos Sąjungos teisės derinimo dokumentais;

2.2. tobulinti visos Lietuvos mastu visuomenės švietimą ir narkomanijos prevenciją, ypač rūpintis vaikų ir jaunimo švietimu, taip pat geriau kontroliuoti narkotinių medžiagų, prekursorių bei psichotropinių vaistų apyvartą, atsižvelgiant į valstybės ekonominės ir socialinės plėtros perspektyvas ir išteklius perėjimo į rinkos ekonomiką sąlygomis;

2.3. formuoti veiksmingesnę narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos politiką (tiek nacionalinę, tiek savivaldos lygmens), geriau ją įgyvendinti, vykdyti jos priežiūrą (monitoringą) ir administravimą, bendradarbiauti šioje srityje su nevyriausybinėmis organizacijomis, privačiu sektoriumi bei tarptautinėmis organizacijomis.

3. Kad šios programos tikslas pasiektas, rodytų:

3.1. narkotikų kontrolės politikos formavimo ir įgyvendinimo tobulinimo srityje:

3.1.1. sukurta Nacionalinės narkotikų kontrolės politikos koncepcija;

3.1.2. įsteigtas narkotikų kontrolės ir prevencijos priežiūros ir informacijos centras prie Vyriausybės narkotikų kontrolės komisijos;

3.2. narkotikų poreikio mažinimo srityje:

3.2.1. mažėjantis sergamumas dėl priklausomybės nuo narkotinių ir psichotropinių medžiagų;

3.2.2. sumažėjęs paauglių bei jaunimo piktnaudžiavimas narkotikais bei psichotropinėmis medžiagomis;

3.2.3. taikoma narkotikų ir kitų žmogaus psichiką veikiančių medžiagų prevencijos sistema mokymo įstaigose;

3.3. narkotikų pasiūlos mažinimo srityje:

3.3.1. mažėjantis nusikaltimų, susijusių su narkotikais, skaičius;

3.3.2. stabilizuotas sunaikintų aguonų ir kanapių pasėlių plotų skaičius;

3.3.3. tobulesnė teisėtos narkotikų apyvartos sistema;

3.3.4. veiksmingesnė kovos su neteisėta narkotikų apyvarta sistema;

3.4. narkotikų žalos mažinimo srityje:

3.4.1. mažėjantis mirčių nuo narkotikų perdozavimo skaičius;

3.4.2. mažėjantis sergančiųjų narkomanija skaičius;

3.4.3. didėjantis reabilitacijos vietų valstybinėse gydymo įstaigose skaičius;

3.4.4. valstybės remiamos sveikatos priežiūros sistemos asmenims, sergantiems priklausomybe nuo narkotinių ir psichotropinių medžiagų, funkcionavimas.

II. NARKOTIKŲ KONTROLĖS IR NARKOMANIJOS PREVENCIJOS LIETUVOJE VERTINIMAS (SITUACIJOS ANALIZĖ)

4. Pastaraisiais metais Lietuvoje sparčiai kinta ekonomika, socialinės sąlygos ir žmonių gyvenimas. Lietuva, turinti gerus sausumos, jūros ir oro kelius, tapo tranzito valstybe, per ją pradėta gabenti ir narkotikus, nemažai jų lieka Lietuvoje. Tam nebuvo pakankamai greitai pasirengta: tobulintina įstatymų bazė, kurios reikia narkotikų kontrolei, neišugdytas gyventojų gebėjimas atsispirti narkotikams. Narkotikai tapo prieinamesni, gerėja jų tiekimas, didėja pasiūla ir poreikis. Sunkiomis socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis žmonės, ypač jaunimas, labiau pažeidžiami – linkę vartoti narkotikus ir imtis su narkotikais susijusios rizikingos veiklos. Pasilinksminimo vietose (ypač diskotekose) jaunimas ir net paaugliai vartoja įvairius naujus narkotikus: amfetaminų grupės, „extasy“ (XTC), haliucinogeno LSD preparatus, rūkomas hašišas ir marihuana. Narkotikai neretai parduodami mokymo įstaigose ir gatvėse. Anksčiau pagrindinė narkotikų žaliava Lietuvoje buvo iš vietinių aguonų šiaudelių namuose gaminami opijaus preparatai. Dabar šiuos augalinius narkotikus išstumia sintetiniai. Narkomanija tapo grėsmingu socialiniu reiškiniu. Daugėja su narkotikais susijusių nusikaltimų. Narkotikų verslas tampa organizuotų nusikaltėlių grupių veiklos objektu. Daugėja smurto, prievartos, neteisėtai įsigyjamų pinigų. Sparčiai gausėja sergančiųjų narkomanija, su ja susijusių infekcinių susirgimų, iškilio AIDS epidemijos grėsmė.

5. Lietuvos Respublikos narkotikų kontrolės politika pagrįsta Jungtinių Tautų konvencijų rekomendacijomis ir reikalavimais. Vadovaujantis tarptautinėmis narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos sutartimis, rengiami, priimami ir įgyvendinami Lietuvos Respublikos įstatymai.

Lietuva 1994 metais prisijungė prie 1961 metų Jungtinių Tautų bendrosios konvencijos dėl narkotinių medžiagų kontrolės (su 1972 metų papildymais) ir 1971 metų Jungtinių Tautų konvencijos dėl psichotropinių medžiagų kontrolės. Lietuvos Respublikos Seimas 1998 m. kovo 12 d. ratifikavo 1988

metų Jungtinių Tautų konvenciją dėl kovos su neteisėta narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvarta.

Lietuva 1994 metais ratifikavo Europos Tarybos konvenciją dėl pinigų plovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1996 metų lapkritį kartu su kitų Baltijos valstybių vyriausybių atstovais, Europos Sąjungos ir Jungtinių Tautų tarptautinės narkotikų kontrolės programos atstovais pasirašė Rygos deklaraciją dėl kovos su pinigų plovimu.

Lietuvos Respublikos Seimas 1997 metų sausį papildė Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą – sugriežtino bausmes už nusikaltimus, susijusius su neteisėta narkotikų apyvarta, ypač už pakartotinius nusikaltimus, net iki 20 metų laisvės atėmimo. Lietuvos Respublikos Seimas 1997 metais priėmė Lietuvos Respublikos narkologinės priežiūros įstatymą, kuris reguliuoja narkologinių ligonių ir alkoholiu, narkotinėmis, psichotropinėmis, kitomis psichiką veikiančiomis medžiagomis piktnaudžiaujančių asmenų sveikatos priežiūrą, kad būtų sustabdyta liga ir sušvelninti jos socialiniai padariniai, sumažinta žala pacientams ir aplinkiniams. Šis įstatymas nustato narkologinių susirgimų (priklausomybės ligų) prevencijos, ankstyvo nustatymo, ligonių sveikatos priežiūros, jų socialinės reabilitacijos, integracijos į visuomenę sąlygas. Pagrindinis principas – ši pagalba organizuojama savanoriškai ir yra remiama valstybės (t.y. nemokama).

Lietuvos Respublikos Seimas 1997 metų birželį priėmė Lietuvos Respublikos pinigų plovimo prevencijos įstatymą, vadovaudamasis konvencija dėl pinigų plovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo. Įstatymą parengti padėjo Europos Sąjungos ekspertai pagal Pinigų plovimo projektą, skirtą kovai su narkotikais. Įstatymas įsigaliojo nuo 1998 m. sausio 1 dienos. 1998 m. spalio 20 d. priimtas naujos redakcijos įstatymas.

1997 metų balandį patvirtintas narkotinių ir psichotropinių medžiagų sąrašas, parengtas pagal Jungtinių Tautų konvencijose nurodytų kontroliuojamų medžiagų sąrašus.

1998 metų sausį priimtas Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymas, kuris nustato narkotinių ir psichotropinių medžiagų klasifikavimo pagrindus, kai jos vartojamos sveikatos priežiūros, veterinarijos bei mokslo tikslams, – teisėtoms apyvartos tvarką ir kontrolę pagal tarptautinių susitarimų reikalavimus. Šiuo įstatymu Lietuvoje uždrausta auginti narkotines žaliavas – aguonas ir kanapes. Vadovaudamasis šiuo įstatymu, Lietuvos Respublikos Seimas 1998 metų vasarį papildė Lietuvos Respublikos baudžiamąjį kodeksą – nustatė atsakomybę už neteisėtą psichotropinių medžiagų apyvartą. Minėtasis kodeksas papildytas nuostata, numatančia atsakomybę už neteisėtą prekursorių gabenimą per Lietuvos Respublikos valstybės sieną.

Baltijos valstybių asamblėja 1997 metų lapkritį priėmė rezoliuciją dėl kovos su nusikalstamumu, taip pat narkotikais. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1998 m. sausio 23 d. nutarimu Nr. 91 “Dėl narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 1998-2000 metų priemonių ir Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos programos” (Žin., 1998, Nr. [10-252](#)) pritarė narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos 1998-2000 metų priemonėms, tačiau jos įgyvendinamos labai lėtai, nes stinga lėšų.

Lietuva yra ratifikavusi Jungtinių Tautų vaiko teisių konvenciją, kurios 33 straipsnis įpareigoja apsaugoti vaikus nuo narkotikų. Lietuvos Respublikos Seimo Sveikatos reikalų komitetas 1998 metų kovą priėmė nutarimą Nr. 6 “Dėl narkomanijos prevencijos, gydymo ir reabilitacijos”.

6. Socioepidemiologiniai moksleivių tyrimai, siekiant nustatyti alkoholio, tabako ir kitų narkotikų vartojimo Lietuvoje mastą, atliekami nuo 1985 metų. Kad pavieniai moksleiviai vartoja nelegalius narkotikus, nustatyta dar 1990 metais. Nuo 1995 metų Švietimo ir mokslo ministerijos Pedagogikos institutas prisidėjo prie tarptautinio Europos mokyklose atliekamo alkoholio, tabako ir kitų narkotikų vartojimo tyrimo. Lietuvoje 1995 metais ištirti 3196 15-16 metų moksleiviai, kurie buvo atrinkti atsitiktinės atrankos metodu. 1998 metais atliktas dviejų etapų metodologinis tyrimas Vilniaus mokyklose, o 1999 metais numatomas kitas reprezentacinis šalies moksleivių tyrimas pagal tarptautinį projektą. Tyrimai anoniminiai, atliekami naudojantis tarptautine anketa, pagal bendrą tyrimo ir duomenų apdorojimo metodiką.

1995 metų tyrimų duomenys: ketvirtadalis moksleivių nuolat rūkė, 94,5 procento 15-16 metų moksleivių buvo gėrę stiprių alkoholinių gėrimų, 70,2 procento bent kartą buvo girti, o 12 procentų piktnaudžiavo alkoholiniais gėrimais (vartoję 40 ir daugiau kartų), nelegalius narkotikus buvo išbandę 3,2 procento moksleivių, labiausiai paplitęs marihuanos rūkymas, amfetaminą, kreką, XTC, LSD, heroiną vartojo pavieniai moksleiviai, populiariausi – psichotropiniai vaistai, 14,6 procento moksleivių (daugiausia mergaičių) vartojo raminamuosius ar migdomuosius vaistus be gydytojo paskyrimo, dar 15,9 procento nurodė juos vartoją gydytojo nurodymu, 15,7 procento moksleivių (daugiausia

berniukų) prisipažino vartoją inhaliantus (uostą lakiąsias medžiagas). 1998 metų tyrimo duomenimis, Vilniuje mažiau uostyta inhaliantų (lakiųjų medžiagų), tačiau geriami stiprūs alkoholiniai gėrimai, vis dažniau jais piktnaudžiaujama, plinta psichotropinių vaistų vartojimas, rimta problema – nelegalių narkotikų vartojimas, net 22,7 procento 15-16 metų vilniečių nurodė mėginę jų net po kelis, labiausiai paplitusi marihuana (nurodė 19,8 procento moksleivių), plinta kiti narkotikai: 8,3 procento moksleivių nurodė vartoję XTC, 4,5 procento – amfetaminus, vartojamas krekas, kokainas, LSD, kiti haliucinogenai ir net heroinas.

7. Nors statistikos duomenys apie sergamumą priklausomybe nėra pakankamai tikslūs, sergančiųjų narkomanija ir toksikomanija Lietuvoje padaugėjo nuo 21 (iš 100 tūkst. gyventojų) 1991 metais iki 77 - 1997 metais. Sergančių narkomanų, registruotų sveikatos priežiūros įstaigose, daugėja, ypač 1995 metais, ne tik dėl to, kad gausėja pačių narkomanų, bet ir todėl, kad prastėja jų sveikata, vis daugiau jų išdrįsta kreiptis pagalbos, gerėja pirminės sveikatos priežiūros paslaugų narkomanams kokybė (reikia atsižvelgti ir į tai, kad nuo 1997 metų Lietuvoje vadovaujamosi 10 –ąja tarptautine ligų, taip pat narkomanijos klasifikacija). Sveikatos priežiūros įstaigose 1997 metais įregistruotas 2871 narkomanija sergantis asmuo– 56 procentais daugiau negu 1996 metais (1804 asmenys).

1997 metais mirė 29 narkomanai: nuo narkotikų perdozavimo -2, savižudžiai -5, nuo nelaimingų atsitikimų - 4, nuo infekcinių ligų - 1, somatinių ligų - 16, dėl nenustatytos priežasties - 1. Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, 1997 metais užregistruotos 56 mirtys, susijusios su narkotikais. Tačiau mirusiųjų dėl priežasčių, susijusių su narkomanija, gali būti gerokai daugiau.

Sergantiems narkomanija asmenims reikia specializuoto gydymo, susidedančio iš dviejų etapų - detoksikacijos ir reabilitacijos, pastaroji turi būti ilgalaikė. Šiuo metu gydymosi galimybės labai ribotos. Norintieji gydytis priversti toliau vartoti narkotikus. Vilniaus, Kauno, Klaipėdos, Alytaus asmens sveikatos priežiūros įstaigose įsteigtos detoksikacijos palatos, kurios dirba sunkiomis sąlygomis, trūksta aparatūros. Vilniaus universitetinėje greitosios pagalbos ligoninėje veikia toksikologijos skyrius, į kurį patenka daug narkomanų dėl neatidėliotinų medicininių indikacijų. Kituose miestuose ir rajonuose narkotikus vartojantiems arba jų padauginusiems asmenims pagalba teikiama reanimacijos palatose. Po detoksikacijos nuo narkotikų priklausomus asmenis reikėtų intensyviai ambulatoriškai gydyti, taikyti jiems ambulatorines bei stacionarines reabilitacijos programas, teikti socialines paslaugas, tačiau Lietuvoje (Vilniuje) tik 20 reabilitacijos vietų. Reabilitacijos įstaigos įsteigtos prie Vilniaus narkologijos ir Lietuvos AIDS centro.

Pagal Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatymą, Lietuvos Respublikos narkologinės priežiūros įstatymą, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimus miestuose ir rajonuose turi būti įsteigti psichikos sveikatos centrai, detoksikacijos, reabilitacijos įstaigos, kurios stebėtų narkomanus, spręstų jų gydymo ir reabilitacijos klausimus. Dėl tikslinio finansavimo stokos neretai šie teisės aktai nevykdomi.

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos narkologinės priežiūros įstatymu ir naujos redakcijos Lietuvos Respublikos sveikatos sistemos įstatymu, asmenims, sergantiems narkomanija, numatyta teikti laiduojamas (nemokamas) sveikatos priežiūros paslaugas, tačiau iš tiesų šis įstatymas neįgyvendinamas, nesukurta veiksminga nemokamų sveikatos priežiūros paslaugų teikimo sistema pirminiame ir antriniame sveikatos priežiūros lygiuose.

Susidarė palanki dirva plisti AIDS, nes narkomanai naudojami bendrais švirkštais. 1997 metais jau nustatyti 26 intraveniniai narkomanai.

Norinčiųjų gydytis kasmet gausėja, tačiau sergantieji alkoholizmu ir narkomanija gydomi tik dviejuose specializuotuose priklausomybės ligų centruose Vilniuje ir Klaipėdoje. Kiti ambulatorinio ir stacionarinio gydymo padaliniai įsteigti psichiatrijos ar bendrojo profilio asmens sveikatos priežiūros įstaigose. Rengiami priklausomybės ligų centrų steigimo apskirtyse dokumentai. Šie centrai tenkintų ir apskrities centrų, ir rajonų poreikius.

Sveikatos apsaugos ministerija, vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo Sveikatos reikalų komiteto 1998 m. kovo 25 d. nutarimu Nr. 6 "Dėl narkomanijos prevencijos, gydymo ir reabilitacijos", 1998 m. birželio 23 d. įsakymu Nr.357 sudarė narkomanijos prevencijos, gydymo ir reabilitacijos koordinavimo tarybą.

8. Vidaus reikalų ministerijos duomenimis, pastaruosius ketverius metus ypač didėja nusikalstamumas, susijęs su narkotikais. 1997 metais nusikaltimų, susijusių su narkotikais, palyginti su 1990 metais, padaugėjo net 8 kartus. Organizuotas nusikalstamumas įgauna tarptautinį mastą. Vyrauja neteisėta narkotinių medžiagų gamyba, laikymas, įsigijimas, gabenimas, siuntimas ir realizavimas. Didžiuosiuose miestuose jau veikia ištisas prekyautojų narkotikais tinklas.

Pagausėjo nedarbingų ir nesimokančių narkomanų padarytų nusikaltimų: 1997 metais tokie asmenys padarė net 338 nusikaltimus, 1996 metais - 119 nusikaltimų.

9. Iš Rytų gabenami aguonų stiebeliai ir galvutės, grynas opijus, marihuana, hašišas, efedrino hidrochloridas ir anaboliniai vaistai. Narkotinės medžiagos įvežamos iš Afganistano, Irano, Kazachstano, Kirgizijos, Tadžikijos. Per Lietuvą narkotikai gabenami į Skandinavijos valstybes, Sankt Peterburgą, Vokietiją. Iš Vakarų gabenamas kokainas, marihuana, LSD, „extasy“. Narkotikų kelias, anksčiau ejęs į Vakarus per Balkanus, Serbiją ir Juodkalniją, dabar dėl nepalankių aplinkybių (neramumų ir karo veiksmų) pasuko per Lietuvą.

Nors Lietuvoje aguonas ir kanapes auginti uždrausta, kasmet sunaikinami dideli augalinių narkotinių žaliavų - aguonų ir kanapių plotai. Vidaus reikalų ministerija, pasitelkusi kitas tarnybas, kasmet vykdo operaciją „Aguona“ ir naikina narkotinių žaliavų pasėlius. Lietuva tapo opijinių narkotikų žaliavos įsigijimo valstybe ir kaimynams: Latvijai, Estijai bei Rusijos Kaliningrado sričiai. Čia su narkotikų kontrabanda sulaikomi mūsų piliečiai.

Neteisėtos narkotikų apyvartos kontrolę koordinuoja Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos Organizuoto nusikalstamumo tyrimo tarnyboje įsteigtas Narkotikų verslo tyrimo skyrius. Narkotikų kontrolės padalinys bendradarbiauja su pasienio, savivaldybių policija, Muitinės departamentu prie Finansų ministerijos, analizuoja duomenis, atlieka tyrimus, operacijas, vertina situaciją, bendradarbiauja su atitinkamomis kitų valstybių struktūromis.

Tiesiogiai su neteisėta narkotikų apyvarta kovoja kriminalinė policija. Tačiau tik didžiuosiuose miestuose kovai su narkotikais įsteigti specialūs kriminalinės policijos padaliniai. Šiuose padaliniuose dirba tik po 4-5 pareigūnus. Kituose miestuose ir rajonuose šį darbą, be kitų darbų, atlieka kriminalinės policijos pareigūnai. Esamų kovos su narkotikais pajėgų aiškiai nepakanka, jų veikla neveiksminga.

10. Valstybinėje vaistų kontrolės tarnyboje prie Sveikatos apsaugos ministerijos įsteigta Narkotikų komisija teisėtai narkotikų apyvartai kontroliuoti. Narkotikų komisija kontroliuoja narkotines ir psichotropines medžiagas, vartojamas medicinos ir mokslo tikslams, licencijuoja veiklą, susijusią su narkotinėmis, psichotropinėmis medžiagomis, išduoda leidimus šias medžiagas įvežti ar išvežti, tvarko apskaitą, pateikia ataskaitas Jungtinių Tautų Tarptautiniam narkotikų kontrolės komitetui, rengia atitinkamus dokumentus. Pradėta kontroliuoti prekursorius – medžiagas, kurios dažnai naudojamos sintetiniams narkotikams neteisėtai gaminti, todėl jų kontrolei Europoje ir pasaulyje skiriama ypač daug dėmesio. Būtina šiai komisijai suteikti daugiau galių.

11. Nacionalinis narkomanijos prevencijos strateginis planas dar neparengtas, todėl narkomanijos prevencijos mastas ribotas. Pirminė narkotikų, alkoholio vartojimo ir rūkymo prevencija mokyklose iš dalies vykdoma Švietimo ir mokslo ministerijos pastangomis. Ši programa įeina į sveikos gyvensenos mokymo programas. Pagal Europos Sąjungos, Europos Tarybos, Pasaulio sveikatos organizacijos rekomendacijas Lietuvos blaivybės judėjimas „Baltų ainiai“ parengė alkoholio, narkotikų ir tabako prevencijos programą mokykloms. Programą patvirtino Švietimo ir mokslo ministerija, tačiau dėl lėšų stokos ji neįgyvendinta.

Švietimo ir mokslo ministerija dalyvauja Lietuvos Respublikos Vyriausybės finansuojamoje paauglių nusikaltimų prevencijos programoje, kurioje numatyta ir narkotikų prevencija. Švietimo ir mokslo ministerijos Pedagogikos institutas aktyviai dalyvauja Europos mokyklų programose – atliekami tyrimai, kiek alkoholio, narkotikų ir tabako vartoja moksleiviai. Nuo 1993 metų dalis Lietuvos mokyklų vykdo Europos sveikų mokyklų programą.

Lietuvos Respublikos alkoholio kontrolės įstatymo 26 straipsnyje Švietimo ir mokslo ministerija įgaliota būti atsakinga už žalingų įpročių prevenciją. Narkomanijos prevencijos programas įgyvendinti mokyklose reikia neatidėliotinai, nes grėsmingai daugėja piktnaudžiaujančių narkotikais moksleivių. Sveikatos apsaugos ministerijos sistemoje narkotikų prevenciją vykdo Respublikinis sveikatos mokymo centras, kuris organizuoja įvairius renginius, verčiasi leidyba, rengia radijo ir televizijos laidas, organizuoja visuomenei narkomanijos prevencijos ir sveikos gyvensenos mokymą. Tačiau centro veiklos apimtis ribota dėl techninių ir finansinių galimybių, skurdžios materialinės bazės. Centras yra parengęs keletą programų (viena iš jų - Valstybės sveikatos propagandos 1996-2000 metų programa, kurią Lietuvos Respublikos Vyriausybė patvirtino 1996 metais), tačiau jas sunku laiku ir tinkamai įgyvendinti, mat stinga lėšų. Narkomanijos prevenciją vykdo ir specializuotos bei bendro profilio sveikatos priežiūros įstaigos, tačiau tik pagal galimybes ir kompetenciją. Socialinėmis programomis prie šio darbo prisideda Socialinės apsaugos ir darbo ministerija.

Valstybinė jaunimo reikalų taryba kasmet finansuoja projektus, skirtus narkotikų vartojimo, AIDS ir kitų lytiškai plintančių ligų prevencijai. 1997 metais paremti 4, o 1998 metais - 12 projektų.

Paremtas Socialinės ir psichologinės pagalbos fondas, Jaunimo psichologinės paramos fondas, draugija „Šalpa“, Jaunimo meno centras „Meno lyga“ bei kitos organizacijos.

Sportas yra viena geriausių priemonių jaunam žmogui ugdyti. Įgyvendinant narkomanijos prevencijos priemones, būtina organizuoti kuo daugiau kūno kultūros ir sporto renginių vaikams ir jaunimui.

Pasunkėjus gyvenimui, gerokai sumažėjo kūno kultūros ir sporto reikšmė. 1997 metais Lietuvoje buvo apie 102,5 tūkstančio (1995 metais - 107,8 tūkstančio) sportuojančiųjų, iš jų - 50,1 tūkstančio mokėsi moksleivių sporto mokyklose (1995 metais - 50,3 tūkstančio), taigi sportuojančiųjų, palyginti su 1995 metais, sumažėjo 5,3 tūkstančio. Lietuvoje yra 11187 sporto salės, tačiau net 347 bendrojo lavinimo vidurinėse ir pagrindinėse mokyklose sporto salių nėra, ypač trūksta sportinio inventoriaus. Kasmet sporto inventoriui atnaujinti mokyklose reikia 10 milijonų litų.

Statistikos duomenimis, nuolat sportuoja tik 13,5 procento jaunų žmonių, 20 procentų nesportuoja dėl to, kad trūksta sporto salių. 83 procentai apklaustųjų mano, kad reikėtų skatinti sportinį aktyvumą laisvalaikiu. Iš visų 5 - 12 klasių moksleivių tik 19,2 procento berniukų ir 8,1 procento mergaičių lanko nepamokines kūno kultūros pratybas savo mokyklose; 11,4 procento mergaičių ir 22,9 procento berniukų sportuoja ne mokykloje.

Lietuvos Respublikos Seimas 1995 metais ratifikavo Antidopingo konvenciją. Lietuvos antidopingo komisija, įsteigta prie Kūno kultūros ir sporto departamento, vykdo visapusišką antidopingo veiklą, ypač daug dėmesio skirdama jaunų žmonių švietimui. Į draudžiamų vartoti vaistinių preparatų sąrašą įtraukti ir narkotikai (I klasė, B grupė).

12. Vis daugiau prie narkomanijos prevencijos prisideda nevyriausybinių organizacijų, dirbančios narkomanijos ir alkoholizmo prevencijos srityje, iš jų - ir jaunimo organizacijos. Paminėtini blaivybės judėjimai: Lietuvos blaivybės draugija, „Baltų ainiai“, Vyskupo Motiejaus Valančiaus blaivybės draugija, Krikščioniškojo jaunimo sąjunga „Žingsnis“, Jaunimo psichologinės paramos centras Vilniuje, turintis giminingas jaunimo telefono pagalbos linijas kituose miestuose (15), kitos jaunimo organizacijos. Didžiuosiuose miestuose ir Druskininkuose susibūrė tėvų, turinčių narkomanija sergančių vaikų, grupės. Labai svarbūs anoniminių alkoholikų, šeimos klubai, kurie veikia iš visoje šalyje. Kuriasi organizacijos alkoholikams ir narkomanams remti: narkomanų organizacija prie AIDS narkomanų reabilitacijos centro ir kitos. Visuomeninių organizacijų veikla narkomanijos prevencijos srityje dar nekoordinuota, tačiau labai svarbi. Veiklos kryptys ir metodika labai įvairios. Organizacijos finansuojamos iš tarptautinių fondų, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto arba dirba tiesiog iš idėjos. 1998 metais Jaunimo psichologinės paramos centras JAV ir Baltijos fondo lėšomis išleido Socialinę ir psichologinę paramą teikiančių organizacijų rodyklės I dalį.

13. Nuo 1994 metų Lietuvoje pradėti vykdyti Europos Bendrijos projektai pagal PHARE Kovos su narkotikais Rytų ir Centrinės Europos valstybėse programą. Remiantis Narkotikų informacinės sistemos projektu, sukurti narkotikų informacinės sistemos pagrindai Lietuvoje. Pagal Narkotikų poreikio mažinimo projektą įgyvendinamos prevencijos priemonės.

Europos Tarybos Pompidou grupė teikia intelektualinę pagalbą – padeda rengti narkotikų kontrolės politikos, prevencijos, gydymo bei kitokius specialistus. Bendradarbiaujama su Šiaurės valstybių Narkotikų kontrolės komitetu. Narkotikų kontrolės klausimais Lietuvą konsultuoja Skandinavijos valstybės. Jos remia nevyriausybines organizacijas, blaivybės judėjimus. Vilniuje veikia Mažoji Dublino grupė, kuriai vadovauja Italijos ambasadorius. Ji nuolatos domisi narkotikų kontrolės politika Lietuvoje.

Lietuvos policija yra Interpolo narė, o Lietuvos muitinė - Pasaulio muitinių organizacijos narė. Reikšmingas Baltijos valstybių bendradarbiavimas narkomanijos prevencijos, narkotikų kontrolės klausimais. Lietuvos visuomeninės organizacijos palaiko labai plačius ryšius su kitų valstybių atitinkamomis organizacijomis. Viena iš jų - Europos miestai prieš narkotikus. Ši organizacija įsteigė Baltijos valstybių komitetą kovai su narkotikais, į kurio sudėtį įeina ir Lietuvos atstovai. Vis glaudžiau valstybės tarnybos (pagal kompetenciją) bendradarbiauja su atitinkamomis Europos Sąjungos ir Rytų bei Centrinės Europos valstybių tarnybomis.

Tarptautinės organizacijos (Europos Taryba, Europos Bendrijos Komisija, Pasaulio sveikatos organizacijos Europos regioninis biuras) bendromis pastangomis pradėjo kurti sveikatos stiprinimo mokyklų tinklą Europoje, į kurį Lietuva įsijungė 1993 metais. Šiuo metu Lietuvoje plečiamas tokių mokyklų tinklas, o vienas iš šio projekto tikslų – visų žmogaus psichinę ir fizinę sveikatą veikiančių medžiagų prevencija mokyklose.

14. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1995 m. vasario 28 d. nutarimu Nr.282 „Dėl Vyriausybės narkotikų kontrolės komisijos ir jos nuostatų patvirtinimo“ (Žin., 1995, Nr. [20-461](#);

1999, Nr. [42-1336](#)) įsteigta Vyriausybinių narkotikų kontrolės komisija iš 11 ministerijų ir valstybinių tarnybų atstovų. Kiekviena ministerija ar valstybinė tarnyba turi savo užduotis. Svarbiausias komisijos uždavinys - organizuoti įstaigų ir organizacijų, atsakingų už narkotinių ir psichotropinių medžiagų bei jų žaliavų vartojimą, darbo kontrolę, taip pat narkomanijos prevenciją. Įgyvendindama šiuos uždavinius, komisija privalo vykdyti daug funkcijų. Narkotikų kontrolę ir narkomanijos prevenciją koordinuoti reikia vis labiau, Vyriausybinei narkotikų kontrolės komisijai darbo padaugėjo (šios veiklos teisinis pagrindas – Vyriausybės narkotikų kontrolės komisijos nuostatai).

Ši komisija yra sukaupusi duomenų apie reiškinius, susijusius su narkotikais. Sudarytas elektroninis žemėlapis institucijų, turinčių duomenų apie narkotikus. Lietuva – asocijuota Europos Sąjungos narė pagal sutartį duomenis apie narkotikų problemas privalo teikti Europos Sąjungai. Integruojamasi į Europos Sąjungos narkotikų monitoringo centrą Lisabonoje. Bendradarbiaujama su Švedijos narkotikų monitoringo centru, kitų valstybių narkotikų monitoringo centrais. Komisija rengia įvairius dokumentus, seminarus, konferencijas, bendradarbiauja su visuomeninėmis organizacijomis, žiniasklaidos atstovais.

Vyriausybinių narkotikų kontrolės komisija padeda formuoti narkotikų kontrolės politiką, rengti įstatymus, kitus svarbius dokumentus narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos klausimais. Komisija palaiko ryšius su Jungtinėmis Tautomis, Europos Sąjunga, Europos Taryba, Šiaurės valstybėmis, Pasaulio sveikatos organizacija, dirbančiomis narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos klausimais regione, rengia ataskaitas. Komisija dirba visuomeniniais pagrindais. Pastaraisiais metais nebuvo nė vieno etatinio darbuotojo. Technškai ir ūkiškai komisiją aptarnauja Sveikatos apsaugos ministerija.

III. NARKOTIKŲ KONTROLĖS POLITIKOS IR PRAKTIKOS LIETUVOJE ĮVERTINIMAS IR IŠVADOS

15. Pastaruosius penkerius metus narkotikų kontrolės ir prevencijos įstatymų bazę papildyta naujais teisės aktais, įsteigtos naujos institucijos, daugiau iniciatyvos rodo nevyriausybiniams ir privatiems sektoriams. Taigi siekiant užtikrinti, kad ši programa būtų kryptinga ir efektyvi, visų pirma reikia adekvačios teisės normų ir institucijų analizės – šiuo metu taikomų narkotikų kontrolės ir prevencijos priemonių vertinimo. Ar iš visos priemonės veiksmingos, šiuo metu nustatyti sunku, nes įstatymų įgyvendinimo mechanizmas veikia dar nepakankamai gerai, tačiau vis tiek svarbu sužinoti įstatymų taikymo problemas.

16. Svarbiausias narkotikų politikos vykdymo stabdys Lietuvoje – vyraujanti visuomenės nuomonė, kad narkomanijos problema ne tokia svarbi kaip alkoholizmas, nusikalstamumas ar skurdas. Kaip minėta, narkotikų politikos formavimo, priežiūros ir įgyvendinimo bei koordinavimo sistemą Lietuvoje būtina tobulinti ir plėtoti. Vyriausybinių narkotikų kontrolės komisija, pagal įstatymus pagrindinė narkotikų politiką formuojanti ir jos įgyvendinimą koordinuojanti institucija, dėl nepakankamo funkcinio ir techninio pajėgumo negali deramai atlikti savo funkcijų. Kad būtų užtikrintas reikiamas narkotikų politikos Lietuvoje funkcionavimas (priežiūra ir vertinimas, formavimas ir įgyvendinimas), Vyriausybinių narkotikų kontrolės komisija turėtų tapti svarbiausiu narkotikų politikos formavimo ir ypač koordinavimo įrankiu vykdomojoje valdžioje, todėl nedelsiant reikia sustiprinti funkcinį bei techninį jos pajėgumą ir sugriežtinti atsakomybę.

17. Narkotikų ir kitų žmogaus psichiką veikiančių medžiagų (alkoholio, tabako ir pan.) vartojimo prevencijos klausimas sprendžiamas gana lėtai, be aiškios strategijos ir taktikos. Matyti Švietimo ir mokslo ministerijos pastangos suformuoti ir įgyvendinti žalingų įpročių prevencijos politiką per sveikatos mokymo ir ugdymo programas švietimo įstaigose, tačiau vien jų nepakaks, jeigu į šį darbą nebus įtrauktos ir finansiškai remiamos nevyriausybinių organizacijų, kurios gali ypač pagelbėti. Tam turi būti parengtas nevyriausybinių organizacijų, dirbančių ne tik narkomanijos, bet ir visų kitų žalingų įpročių prevencijos srityje, paramos bei veiklos derinimo mechanizmas (nacionalinis). Tikėtina, kad vykdant šią programą bendromis Sveikatos apsaugos ministerijos, Švietimo ir mokslo ministerijos, Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos, Respublikinio sveikatos mokymo centro darbuotojų pastangomis toks mechanizmas bus parengtas, tuo labiau, kad pavyzdžių yra ganėtinai (Valstybinės jaunimo reikalų tarybos sukurtas nevyriausybinių organizacijų paramos mechanizmo modelis galėtų būti pritaikytas žalingų įpročių prevencijai).

18. Teisėtoms ir neteisėtoms narkotikų apyvartos kontrolės srityje problemų ne mažiau, svarbiausios jų labai panašios į narkotikų politikos formavimo ir koordinavimo problemas. Iki šiol neišskus teisėsaugos struktūrų, tiriančių nusikaltimus, susijusius su neteisėta narkotinių medžiagų

apyvarta, koordinavimo mechanizmas, silpna techninė bazė, dėl to nepakankamai veiksminga teisėtos narkotikų apyvartos ir kontrabandos kontrolės sistema.

IV. PROGRAMOS STRATEGIJA

19. Ši programa apima visas Lietuvos narkotikų kontrolės politikos sritis, jos tikslas – nustatyti svarbiausius pereinamojo laikotarpio narkotikų politikos formavimo ir įgyvendinimo 1999-2003 metais etapus šiose prioritetinėse srityse:

19.1. narkotikų kontrolės politikos formavimo, priežiūros ir įgyvendinimo institucijų struktūros kūrimo;

19.2. policijos ir muitinės darbo tobulinimo ir įstatymų įgyvendinimo;

19.3. narkomanijos prevencijos sistemos (pirminės prevencijos, gydymo ir reabilitacijos) sukūrimo.

20. Šios programos tikslai yra šie:

20.1. tolimesnieji (iki 2003 metų):

20.1.1. pasiekti, kad vis mažiau Lietuvos gyventojų vartotų narkotikus, mažėtų jų daroma žala;

20.1.2. sukurti ir taikyti Lietuvoje narkotikų prevencijos sistemą, apimančią pirminę (švietimo) prevenciją, gydymą ir reabilitaciją;

20.1.3. užtikrinti prieinamą ir deramą sveikatos priežiūrą visiems asmenims, piktnaudžiaujantiems narkotinėmis bei psichotropinėmis medžiagomis arba sergantiems priklausomybe nuo jų;

20.2 artimiausieji (iki 2000 metų):

20.2.1. parengti valstybinę narkotikų kontrolės politikos koncepciją;

20.2.2. parengti ir pateikti Lietuvos Respublikos Vyriausybei esamos narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos teisinės ir institucinės sistemos, šiuo metu taikomų priemonių ir ekonominių bei žmoniškųjų išteklių analizę;

20.2.3. sukurti ir taikyti valstybinės narkotikų kontrolės politikos formavimo, įgyvendinimo ir priežiūros mechanizmą (sistemą);

20.2.4. sukurti kovos su neteisėta narkotikų apyvarta informacinę sistemą;

20.2.5. sukurti teisėtos narkotinių ir psichotropinių medžiagų apyvartos monitoringo ir informacijos sistemą.

Be to, būtina nuolat koordinuoti ambulatorinį ir stacionarinį gydymą, pirmenybę teikti ambulatoriniam gydymui.

21. Svarbiausios šios programos vykdymo priemonės (kryptys) yra šios:

21.1. narkotikų kontrolės politikos formavimo, priežiūros ir įgyvendinimo tobulinimas;

21.2. neteisėtos narkotikų apyvartos ir kontrabandos kontrolės stiprinimas;

21.3. narkotinių (psichotropinių) medžiagų ir prekursorių kontrolės stiprinimas;

21.4. narkotikų poreikio mažinimas: švietimas, narkologinių ligonių gydymas;

21.5. narkotikų poreikio ir žalos mažinimas: narkologinių ligonių reabilitacija ir integracija.

22. Svarbiausieji šios programos įgyvendinimo etapai yra šie:

22.1. dabar taikomų priemonių analizė -1999 metai;

22.2. Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų kontrolės įstatymo įgyvendinimas -1999-2003 metai;

22.3. Lietuvos Respublikos narkotinių ir psichotropinių medžiagų pirmtakų (prekursorių) kontrolės įstatymo įgyvendinimas -1999-2000 metai;

22.4. mokytojų pasirengimas ir tobulinimasis narkotikų prevencijos klausimais bei mokymo priemonių parengimas - 1999-2003 metai;

22.5. nevyriausybinių organizacijų narkotikų ir kitų žmogaus psichiką veikiančių medžiagų prevencijos projektų rėmimas - 2000-2003 metai.

23. Šios programos finansavimo šaltiniai yra:

23.1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas;

23.2. Valstybinis sveikatos fondas;

23.3. Valstybės investicijų programos lėšos;

23.4. Vaikų ir paauglių nusikalstamumo prevencijos programos lėšos;

23.5. kiti fondai.

V. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS, PRIEŽIŪRA IR VALDYMAS

24. Šios programos įgyvendinimu ir valdymu rūpinasi Vyriausybinių narkotikų kontrolės komisija. Programa vertinama ir tikslinama bus 2001 metais ir 2003 metais.
 25. Šios programos vykdymo priemonės pateiktos priede.
-

*Nauja nutarimo priedo redakcija galioja nuo 2001 m. sausio mėn. 27 d.:
Nr. 73, 2001 01 23, Žin., 2001, Nr. 8-235 (2001 01 26)*

Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos
1999-2003 metų programos
priedas
(Lietuvos Respublikos Vyriausybės
2001 m. sausio 23 d. nutarimo Nr. 73
redakcija)

**NACIONALINĖS NARKOTIKŲ KONTROLĖS IR NARKOMANIJOS PREVENCIJOS 1999-2003 METŲ PROGRAMOS VYKDYMO
2001-2003 METŲ PRIEMONĖS**

Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Išlaidos (tūkst. litų)			Finansavimo lėšos
			2001 metai	2002 metai	2003 metai	
1. Vykdyti narkomanijos prevenciją bendruomenėje ir ugdymo įstaigose						
1.1. remti organizacijų parengtus narkomanijos prevencijos ir narkomanų reabilitacijos projektus	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija Sveikatos apsaugos ministerija, savivaldybės	2001-2003 metai	460 60	460 100	400 100	Jaunimo reikalų tarybos lėšos Sveikatos apsaugos ministerijos, savivaldybių sveikatos fondų lėšos
1.2. remti nevyriausybinių jaunimo organizacijų narkotikų prevencijos projektus	Jaunimo reikalų taryba	2001-2003 metai	200	150	100	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos lėšos
1.3. įsteigti ugdymo įstaigose socialinių pedagogų etatus	Švietimo ir mokslo ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės	2001-2003 metai	786	pagal patvirtintą biudžetą	pagal patvirtintą biudžetą	Švietimo ir mokslo ministerijos lėšos
1.4. organizuoti psichologines-pedagogines reabilitacijos stovyklas rizikos grupės vaikams ir jaunimui, nukentėjusiems nuo narkotinių medžiagų vartojimo, taip pat narkomanijos prevencijos renginius po pamokų, rūpintis vaikų ir jaunimo laisvalaikio užimtumu	Švietimo ir mokslo ministerija Sveikatos apsaugos ministerija Socialinės apsaugos ir darbo ministerija	2001-2003 metai	20 80 20	50 100 20	50 100 20	Švietimo ir mokslo ministerijos lėšos Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos lėšos
1.5. įtraukti į ikimokyklinių įstaigų ir	Švietimo ir mokslo	2001-2003	40	50	50	Švietimo ir mokslo

Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Išlaidos (tūkst. litų)			Finansavimo lėšos
			2001 metai	2002 metai	2003 metai	
įvairių tipų mokyklų ugdymo turinį narkotikų vartojimo prevencijos klausimus, organizuoti literatūros, vaizdinių priemonių įvairaus amžiaus moksleiviams ir studentams rengimą ir leidybą	ministerija Sveikatos apsaugos ministerija	metai	40	30	30	ministerijos lėšos Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos
1.6. organizuoti pedagogų mokymą ir renginius narkomanijos prevencijos klausimais	Švietimo ir mokslo ministerija	2001-2003 metai	43	30	30	Švietimo ir mokslo ministerijos lėšos
1.7. organizuoti ugdymo priemonių ir didaktinės medžiagos komplekto, metodinių ir informacinių leidinių pedagogams ir tėvams rengimą ir leidybą	Švietimo ir mokslo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija	2001-2003 metai	40	20	20	Švietimo ir mokslo ministerijos lėšos
1.8. organizuoti mokyklose neformalią narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo prevencijos veiklą, remtis narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos mokyklose organizavimo patirtimi kitose valstybėse pagal programas ir projektus „Bendraamžiai-bendraamžiams“, „Mokykla be narkotikų“, „Aš galiu“ ir kt.	Švietimo ir mokslo ministerija, savivaldybės, apskričių viršininkai	2001-2003 metai	57	50	50	Švietimo ir mokslo ministerijos lėšos
1.9. organizuoti savivaldybėse komandinio darbo mokymą, seminarus ir konferencijas narkomanijos prevencijos klausimais	Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	kasmet, II ketvirtis	20	20	20	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos
1.10. vykdyti narkomanijos prevenciją visuomenės informavimo priemonėmis	Sveikatos apsaugos ministerija	2001-2003 metai	80	90	90	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos
1.11. plėtoti sveikų mokyklų programą,	Sveikatos apsaugos	2001-2003	30	40	40	Sveikatos apsaugos

Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Išlaidos (tūkst. litų)			Finansavimo lėšos
			2001 metai	2002 metai	2003 metai	
daugiausiai dėmesio skiriant narkotinių ir kitų priklausomybę sukeliančių medžiagų vartojimo prevencijai	ministerija	metai				ministerijos lėšos
1.12. atlikti narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos išteklių analizę, siekiant geriau sureguliuoti tarpžinybinę veiklą	Sveikatos apsaugos ministerija, Vidaus reikalų ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija	kasmet, III ketvirtis	5	5	-	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos
1.13. parengti pavyzdinius savivaldybių narkotikų kontrolės komisijų nuostatus	Sveikatos apsaugos ministerija, Vyriausybinių narkotikų kontrolės komisija	2001 metų II ketvirtis	–	–	–	–
1.14. parengti narkomanijos prevencijos kardo-mojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose koncepciją	Kalėjų departamentas prie Teisingumo ministerijos, Teisingumo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Vidaus reikalų ministerija	2003 metų II ketvirtis	–	–	–	teisinei priemonei įgyvendinti lėšų nereikia
1.15. plėtoti bendradarbiavimą su nevyriausybinėmis organizacijomis, kitomis institucijomis ir įstaigomis, remti narkomanijos, ŽIV, kitų infekcinių susirgimų prevencijos projektų rengimą ir įgyvendinimą kardo-mojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose	Teisingumo ministerija, Kalėjų departamentas prie Teisingumo ministerijos	2002–2003 metai	–	–	–	Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos lėšos
1.16. organizuoti nuteistų asmenų, rengiamų paleisti į laisvę, priklausomų nuo narkotikų, ŽIV infekcijos nešiotojų, teisinį ir socialinį švietimą, įgyvendinti pataisos ir integracijos į visuomenę	Kalėjų departamentas prie Teisingumo ministerijos, Teisingumo ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų	2002–2003 metai	–	6,3	12,6	Kalėjų departamento prie Teisingumo ministerijos lėšos

Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Išlaidos (tūkst. litų)			Finansavimo lėšos
			2001 metai	2002 metai	2003 metai	
programas narkomanijos ir infekcinių susirgimų prevencijos srityje	ministerija					
1.17. parengti narkomanijos, ŽIV, hepatito prevencijos mokymo programą Kalėjimų departamentui prie Teisingumo ministerijos pavaldžių įstaigų sveikatos priežiūros specialistams ir organizuoti jų mokymą	Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos, Švietimo ir mokslo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija	2003 metų III–IV ketvirčiai	–	–	5	Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos lėšos
1.18. aprūpinti Kalėjimų departamentui prie Teisingumo ministerijos pavaldžių įstaigų pareigūnus, sveikatos priežiūros tarnybas literatūra narkomanijos, ŽIV, kitų infekcinių susirgimų prevencijos klausimais	Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos	2002–2003 metai	–	7	7	Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos lėšos
1.19. organizuoti kardomojo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose pareigūnų, pataisos inspekcijų darbuotojų ir asmenų, nuteistų bausmėmis, nesusijusiomis su laisvės atėmimu, švietimą narkomanijos ir infekcinių ligų prevencijos klausimais	Kalėjimų departamentas prie Teisingumo ministerijos	2002–2003 metai	–	–	9	Kalėjimų departamento prie Teisingumo ministerijos lėšos
2. Gerinti narkomanija sergančiųjų sveikatos priežiūrą						
2.1. įsteigti priklausomybės ligų centrus Kauno, Šiaulių, Panevėžio apskrityse	Sveikatos apsaugos ministerija, apskričių viršininkai	2001 metų I ketvirtis	2000	pagal patvirtintą biudžetą	pagal patvirtintą biudžetą	apskričių lėšos
2.2. gerinti veikiančių Vilniaus ir Klaipėdos priklausomybės ligų centrų veiklą	Sveikatos apsaugos ministerija, apskričių viršininkai	2001 metų I ketvirtis	600	pagal patvirtintą biudžetą	pagal patvirtintą biudžetą	savivaldybių lėšos
2.3. nustatyti narkomanų medicininės reabilitacijos tvarką ir steigti	Sveikatos apsaugos ministerija, apskričių	2002-2003 metai	-	pagal patvirtintą	pagal patvirtintą	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos

Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Išlaidos (tūkst. litų)			Finansavimo lėšos
			2001 metai	2002 metai	2003 metai	
medicininės rehabilitacijos padalinius prie priklausomybės ligų centrų	viršininkai			biudžetą	biudžetą	
2.4. aprūpinti sveikatos priežiūros įstaigas ir mokyklas greito narkotikų nustatymo organizmo terpėse priemonėmis	Sveikatos apsaugos ministerija, apskričių viršininkai, savivaldybės	2001-2003 metai	50	50	50	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos
2.5. plėtoti ambulatorines, dienos stacionaro ir stacionaro paslaugas vaikams ir paaugliams, dėl elgesio, emocijų ir psichologinės adaptacijos sutrikimų esantiems rizikos susirgti narkomanija grupėje, taip pat sergantiems narkomanija	Sveikatos apsaugos ministerija	2002-2003 metai	-	pagal patvirtintą biudžetą	pagal patvirtintą biudžetą	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos
2.6. parengti narkologinių ligonių integracijos į visuomenę koncepciją pagal Lietuvos Respublikos narkologinės priežiūros įstatymą	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija	2001 metų II ketvirtis	–	–	–	–
2.7. analizuoti ir vertinti pakaitinio narkomanų gydymo poveikį (meta-dono programos), kitų programų, gydymo metodų veiksmingumą ir teikti pasiūlymus Vyriausybinei narkotikų kontrolės komisijai	Sveikatos apsaugos ministerija	kasmet, II ketvirtis	–	–	–	–
2.8. parengti Lietuvos Respublikos psichikos sveikatos priežiūros įstatymo ir Lietuvos Respublikos narkologinės priežiūros įstatymo papildymus, įteisinančius sergančiųjų narkomanija vaikų ir paauglių gydymą pagal neatidėliotinas medicinines indikacijas, siekiant sustabdyti narkomanijos plitimą tarp vaikų	Sveikatos apsaugos ministerija, Teisingumo ministerija	2001 metų III ketvirtis	–	–	–	–

Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Išlaidos (tūkst. litų)			Finansavimo lėšos
			2001 metai	2002 metai	2003 metai	
2.9. parengti reikiamus sveikatos sistemos įstatymų ir jų lydymųjų aktų pakeitimus ir papildymus, nustatančius papildomus lėšų šaltinius, iš kurių būtų finansuojama priklausomybės ligonių sveikatos priežiūra ir kompensuojama už būtinuosius vaistus	Sveikatos apsaugos ministerija, Valstybinė ligonių kasa	2001 metų IV ketvirtis	–	–	–	–
2.10. parengti pasikeiči-mo su savivaldybėmis informacija apie asmenis, grįžtančius iš įkalinimo įstaigų, ser-gančius priklausomybės, infekcinėmis ligomis, tvarką, siekiant užtikrinti šių asmenų sveikatos priežiūros tęstinumą, reabilitaciją ir integraciją į visuomenę	Teisingumo ministeri-ja, Kalejimų departa-mentas prie Teisingumo ministerijos, Lietuvos savivaldybių asociacija, Sveikatos apsaugos ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Vidaus reikalų ministerija	2003 metų II ketvirtis	–	–	–	teisinei priemonei įgyvendinti lėšų nereikia
2.11. nustatyti kardomo-jo kalinimo ir laisvės atėmimo vietose asmenų, sergančių priklausomy-bės ligomis, sveikatos priežiūros reikalavimus, patvirtinti gydymo programas	Kalejimų departamen-tas prie Teisingumo ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerija	2003 metų II ketvirtis	–	–	–	teisinei priemonei įgyvendinti lėšų nereikia
3. Stiprinti kovą su neteisėta narkotikų apyvarta						
3.1. aprūpinti policijos padalinius, įstaigas narkotikų aptikimo ir atpažinimo priemonėmis	Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	2001-2003 metų III ketvirtis	50	50	50	Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos lėšos
3.2. pagerinti kriminalistinių ekspertizių tarnybos ir specializuotų narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos padalinių materialinę–techninę bazę	Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos	2001-2003 metų IV ketvirtis	998	600	600	Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos lėšos
3.3. plėsti Muitinės mokymo centro materialinę–techninę bazę, skirtą	Muitinės departamentas prie	2001-2003	20	10	10	Muitinės departamento prie

Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Išlaidos (tūkst. litų)			Finansavimo lėšos
			2001 metai	2002 metai	2003 metai	
inspektoriams kinologams ir tarnybiniais šunimis rengti	Finansų ministerijos	metai				Finansų ministerijos lėšos
3.4. aprūpinti muitinės postus ir kovos su narkotikų kontrabanda padalinius narkotikų aptikimo ir atpažinimo techninėmis priemonėmis bei tarnybiniais šunimis	Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos	2001-2003 metai	70	350	300	Muitinės departamento prie Finansų ministerijos lėšos
3.5. parengti Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso 44 straipsnio „Neteisėtas psichotropinių ar narkotinių medžiagų įsigijimas ar laikymas nedideliais kiekiais ar narkotinių psichotropinių medžiagų vartojimas be gydytojo paskyrimo“ papildymo projektą – įrašyti nuostatą dėl apsvaigusio asmens vengimo pasitikrinti dėl psichotropinių ar narkotinių medžiagų vartojimo	Vidaus reikalų ministerija	2001 metų II ketvirtis	–	–	–	–
3.6. parengti Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodekso pakeitimo projektą, siekiant sustiprinti atsakomybę už narkotinių žaliavų auginimą	Vidaus reikalų ministerija	2001 metų II ketvirtis	–	–	–	–
3.7. aprūpinti pasieniečius narkotikų aptikimo ir atpažinimo priemonėmis	Valstybės sienos apsaugos tarnyba prie Vidaus reikalų ministerijos	2003 metai	–	–	35	Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Vidaus reikalų ministerijos lėšos
4. Plėtoti tarptautinį bendradarbiavimą – prisidėti prie tarptautinių programų vykdymo						
4.1. prisidėti prie Europos Sąjungos narkomanijos prevencijos programos vykdymo siekiant narystės, taip pat	Sveikatos apsaugos ministerija, Švietimo ir mokslo ministerija, Vidaus	kasmet, I ketvirtis	70	70	70	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos

Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Išlaidos (tūkst. litų)			Finansavimo lėšos
			2001 metai	2002 metai	2003 metai	
kitų tarptautinių kovos su narkotikais programų vykdymo	reikalų ministerija, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Užsienio reikalų ministerija					
4.2. pasirengus įstoti į Europos Tarybos "Pompidou" kovos su piktnaudžiavimu narkotikais ir narkotikų kontrabanda grupę	Sveikatos apsaugos ministerija, Užsienio reikalų ministerija, Vidaus reikalų ministerija	2001 metų III-IV ketvirčiai	20	20	20	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos
4.3. dalyvauti tarptautiniuose narkotikų vartojimo Europos mokyklos tyrimuose ir organizuoti narkotikų paplitimo tyrimus pagal unifikotą narkotinių medžiagų socioepidemiologinių tyrimų metodiką	Švietimo ir mokslo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija	2001-2003 metų IV ketvirtis	4	10	20	Švietimo ir mokslo ministerijos lėšos
4.4. vykdyti pasirengimo narystei Europos Sąjungoje PHARE programą	Sveikatos apsaugos ministerija, Vidaus reikalų ministerija	2001-2003 metai	325	575	100	PHARE lėšos (tūkst. eurų)
4.5. organizuoti renginius Tarptautinei kovos su narkomanija ir narkotikų kontrabanda dienai paminėti, kasmet Lietuvoje rengti Europos narkotikų prevencijos savaitę	Sveikatos apsaugos ministerija Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos Švietimo ir mokslo ministerija	kasmet, II ir IV ketvirčiai	20 20 5	20 20 10	20 20 10	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos lėšos Švietimo ir mokslo ministerijos lėšos
4.6. dalyvauti įgyvendinant Europos Sąjungos ir dvišales narkomanijos ir infekcinių ligų prevencijos kardomojo kalnimo ir laisvės atėmimo vietose (pataisos darbų įstaigose) programas	Teisingumo ministerija, Kalejimų departamentas prie Teisingumo ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerija	2002–2003 metai	–	–	–	organizacinė priemonė
5. Rengti ir mokyti specialistus						
5.1. įtraukti į mokymo ir studijų programas	Švietimo ir mokslo	2001 metų	–	–	–	–

Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Išlaidos (tūkst. litų)			Finansavimo lėšos
			2001 metai	2002 metai	2003 metai	
narkomanijos prevencijos klausimus	ministerija, Kauno medicinos universitetas, Vilniaus universiteto Medicinos fakultetas, Klaipėdos universitetas	III ketvirtis				
5.2. mokyti sveikatos priežiūros darbuotojus (iš jų pirminės sveikatos priežiūros, įkalinimo įstaigų medicinos darbuotojus) narkomanijos prevencijos ir ankstyvos diagnostikos įgūdžių	Sveikatos apsaugos ministerija, savivaldybės	2001-2003 metai	10	10	10	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos
5.3. mokyti ir perkvalifikuoti darbuotojus, dirbančius su rizikos grupių asmenimis ir jų šeimos nariais	Socialinės apsaugos ir darbo ministerija, Sveikatos apsaugos ministerija, Vidaus reikalų ministerija	2001-2003 metai	56	52	54	Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos lėšos
5.4. organizuoti muitinės pareigūnų mokymą ir seminarus narkotikų aptikimo ir atpažinimo klausimais	Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos	2001-2003 metai	10	20	30	Muitinės departamento prie Finansų ministerijos lėšos
5.5. organizuoti praktinius metodinius profesinio tobulinimo kursus pareigūnams, dirbantiems narkotikų kontrolės srityse	Policijos departamentas prie Vidaus reikalų ministerijos, Sveikatos apsaugos ministerija	2001-2003 metai	10	10	10	Policijos departamento prie Vidaus reikalų ministerijos lėšos
6. Vykdyti narkotikų monitoringą ir skelbti informaciją apie narkomanijos problemas						
6.1. parengti ir leisti informacijos leidinius apie narkomanijos prevenciją Lietuvoje ir pasaulyje, taip pat kasmetinį pranešimą Europos valstybėms apie narkomaniją Lietuvoje lietuvių ir anglų kalbomis	Sveikatos apsaugos ministerija, Vyriausybė, narkotikų kontrolės komisija	2001-2003 metų I ketvirtis	10	10	10	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos
6.2. vykdyti narkomanijos paplitimo	Sveikatos apsaugos	2001-2003	5	5	5	Sveikatos apsaugos

Priemonės pavadinimas	Atsakingas vykdytojas	Įvykdymo terminas	Išlaidos (tūkst. litų)			Finansavimo lėšos
			2001 metai	2002 metai	2003 metai	
tikslinėse gyventojų grupėse epidemiologinius tyrimus	ministerija	metai				ministerijos lėšos
6.3. sukurti kovos su neteisėta narkotikų apyvarta informacinę sistemą	Vidaus reikalų ministerija, Muitinės departamentas prie Finansų ministerijos	2001 metų IV ketvirtis	416	–	–	Vidaus reikalų ministerijos lėšos
6.4. sukurti teisėtos narkotinių, psichotropinių medžiagų ir prekursorių apyvartos Lietuvoje informacinę sistemą	Sveikatos apsaugos ministerija	2002 metai	–	pagal patvirtintą biudžetą	–	Sveikatos apsaugos ministerijos lėšos
6.5. parengti piktnaudžiavimo psichiką veikiančiomis medžiagomis padarinių apskaitos tvarką	Sveikatos apsaugos ministerija	2001 metų II ketvirtis	–	–	–	–
6.6. vertinti Nacionalinės narkotikų kontrolės ir narkomanijos prevencijos programos vykdymo priemonių įgyvendinimo veiksmingumą ir teikti pasiūlymus Vyriausybinei narkotikų kontrolės komisijai	Sveikatos apsaugos ministerija, Vyriausybė narkotikų kontrolės komisija	kasmet, I ir III ketvirčiai	–	–	–	–
6.7. organizuoti narkotikų prevencijos monitoringą, kurti kompiuterinę informacinę analitinę narkotikų prevencijos duomenų bazę	Švietimo ir mokslo ministerija	2001-2003 metai	5	–	–	Švietimo ir mokslo ministerijos lėšos
6.8. parengti ir išleisti atmintinę apie narkotikus policijos pareigūnams	Vidaus reikalų ministerija, Teisės institutas, Nusikalstamumo prevencijos Lietuvoje centras	2001 metų I ketvirtis	6	–	–	Vidaus reikalų ministerijos lėšos

Priedo pakeitimai:

Nr. [1401](#), 2001-11-26, Žin., 2001, Nr. 99-3552 (2001-11-28)

Nr. [1868](#), 2002-11-28, Žin., 2002, Nr. 115-5154 (2002-12-04)

Pakeitimai:

1.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Nutarimas

Nr. [73](#), 2001 01 23, Žin., 2001, Nr. 8-235 (2001 01 26)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1995 M. VASARIO 28 D. NUTARIMO NR. 282
IR 1999 M. RUGSĖJO 6 D. NUTARIMO NR. 970 DALINIO PAKEITIMO

Nauja priedo redakcija

2.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Nutarimas

Nr. [1401](#), 2001-11-26, Žin., 2001, Nr. 99-3552 (2001-11-28)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1999 M. RUGSĖJO 6 D. NUTARIMO NR. 970
„DĖL NACIONALINĖS NARKOTIKŲ KONTROLĖS IR NARKOMANIJOS PREVENCIJOS 1999-
2003 METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO" DALINIO PAKEITIMO

3.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, Nutarimas

Nr. [1868](#), 2002-11-28, Žin., 2002, Nr. 115-5154 (2002-12-04)

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS 1999 M. RUGSĖJO 6 D. NUTARIMO NR. 970
„DĖL NACIONALINĖS NARKOTIKŲ KONTROLĖS IR NARKOMANIJOS PREVENCIJOS 1999-
2003 METŲ PROGRAMOS PATVIRTINIMO" PAKEITIMO

*** Pabaiga ***

Redagavo: Angonita Rupšytė (2002-12-05)

anrups@lrs.lt